

30

Interpres

Parmakkapı. İmam Sokak Ziya bey Han Kat 4
Tel. : 44 72 34 Beyoğlu

No.

28 Mart 1987

Meydan (İstanbul)

TIYATRO

Reinhardt Semineri bizim Konservatuvar

Öyle anlaşılıyor ki Konservatuvar, bir süredir Devlet Tiyatrosu için güvenilir bir kaynak olmaktan çıkmıştır. Artık Kurumun başına Ebert gibi, sağlam bir görüş zaviyesi olan, bilgili bir Hoca daha getirmenin zamanıdır. Ebert çok icracılar yetiştirdi. Gelecek Hoca da bu sefer belki, yetiştiriciler hazırlar.

Viyana Müzik ve Temel Akademisi Reinhardt Semineri'nin Ankara'ya gelişi başkent'in canlı tiyatro hayatına bir değişik hava getirdi. Avusturya sahnelerine meslekten oyuncu yetiştiren bu çok önemli kurumun gezisi dikkatleri epeydir ihmal edilmiş bir konuya çevirdi.

Bir ulusun tiyatrosunun bugünkü seviyesini bize önemli tiyatro topluluklarının çalışmaları gösterir. Yorum seviyesi, özel bir deyiş ve anlayış; sanatçıların yetenekleri, sahneye koyulmasının çalışması, oyun yazarının yaratıcılığı ve nihayet seyirci bu seviyeyi yaratan öğeler. Dikkatli bir gözlemci bütün bu öğeleri çözümliyerek, kendin

ce bir görüşe varabilir. Bir ulusal tiyatronun belli bir dönemdeki seviyesi kadar, hattâ daha da önemli sorun geleceğe yöneliştir. Bu ise, pek gözönünde olmayan bir çalışmadır. Bu hazırlığı sağlayan kurumlar sessiz sedasız çalışırlar, ancak yılda bir - iki kez çalışmalarını su üstüne çıkarırlar.

Bilindiği üzere Avusturya öteden beri sahne sanatları bakımından gelişmiş bir ülkedir. Devletin büyük desteğini gören ödenekli sanat kurumları, geleni ve varlığı olan bir sanatı ortaya koyar. Viyana Operası ile Burgtheater her dönemde tiyatro ile ilgilenenlerin dikkatini çeken kurumlardır. Avusturya'nın yetiştirdiği büyük tiyat

ro adamlarından birinin adını taşıyan Reinhardt Semineri'nin genç öğrencileri sundukları «Woyzeck» gösterisiyle bu kurumların geleceğinin de güven altında olduğunu ortaya koydu. Woyzeck'in gerek sahneye konuşunda ki bilgili ve kültürlü yorum gerekse oynanış bütünü tam profesyonel seviyede üstün bir gerçekleştiriydi. Başta Woyzeck'i oynayan Ernest Konarak olmak üzere Marie'yi oynayan Marie-Therese Hörbiger, Doktor'u oynayan A. Kershnitzky, ile H. Marecek, Dieter Berner olgunlaşmış genç sanatçılar olduklarını ortaya koydular.

Viyanalı sanatçı adaylarının gezivesilesiyle Devlet Konservatuvarı da iki eserler çıktı başkent seyircisinin önüne. Aristophanes'in «Lysistrata'sı» ve Pirandello'nun «Altı Şahıs Yazarını Arıyor»u. Her iki ereri de Konservatuvar öğretmenlerinden ve Devlet Tiyatrosu Başrejisorü olan Mahir Canova sahneye koymuştu. Yani her bakımdan, Reinhardt Semineri'nin gösterisine eşit olması gereken gösteriler. Kıyaslama olanağı da çok ortada. Hatta seyirci bu na zorlanıyor bir parça da.

Devlet Konservatuvarı'nın Tiyatro Bölümü'nün kuruluşunda Reinhardt çığırına bağlı bir tiyatro adamı olan Carl Ebert'in büyük payı var. Denebilir ki, bu bölümü Ebert yaratmıştır ve yurdumuzdan ayrıldıktan sonra da havası hep hâkim olmuştur. Çünkü bu gün o Kurumu yönetenlerin çoğu bu değerli öğretici ve tiyatro adamının öğrencileridir. Devlet Tiyatrosu da bu kaynaktan yararlandığı için, Ebert'in gölgesi Devletin ödenekli tiyatrosuna vurmuştur. Fakat üzümlük görülen şu oluyor, bu gölge hafifledikçe her iki kurum da zavıflamaktadır.

bert gibi, sağlam bir görüş açısı olan bilgili bir Hoca daha getirmenin zamanı geldi. Bu Hoca'yı, içeride bulamıyorken dışarıdan getirebiliriz. Sanat ve kültür alanında bizden çok ileri ülkelerde bile bu denli alış - verişler olagandır. Elbette, bugüne kadar bir Türk öğretici ve çığır açıcı yetiştirememiş olmamız üzücü. Fakat çok da vahim değil. Ebert, daha çok icracılar yetiştirdi.

Bugün Devlet Tiyatrosu onun öğrencilerinin omzunda duruyor. Gelecek haccadan, bu kez de bir yetiştirici hazırlanması istenebilir.

Yeter ki, Konservatuvar'ın bugün içinde bulunduğu duruma kesin teşhisi koysun yetkililer. Sonra da gerekli tedavi çarelerini aklıma başlasınlar.

Aynı kaynaktan, aynı temelden çı

kar iki ayrı Kurum'un yetiştirdiği genç sanatçıları birikte seyretmek, değerlerimizi ve eksiklerimizi göstermek bakımından çok yararlı oluyor. Bu türlü münasebetlerin sürdürülmesi, hattâ giderek bir tiyatro şenliği durumuna gelmesi en içten dileğimiz. Herhalde Reinhardt'ın torunlarını uzun süre anaçacağız.

Ömer ATILA

Biz millet olarak sahne sanatlarına yatkın ve yetenekliyiz. Sanatçılarımızla, özellikle genç sanatçılarımızla biraz çalısın her yabancı sanat adamı bu kanaati belirtiyor. Fakat sahne sanatlarında yetenek tek başına çok fazla şey anlatmıyor. Kültürlü bilgili disiplinli bir çalışmayla birleşmedi mi, tam tersine yanlış yola gidilmesi sonucunu veriyor. Yıllarca önce Devlet Tiyatrosu'nda oynanan Woyzeck'i de, Lugün Canova'nın sahneye koyduğu Lysistrata'yı da, biz yanlış değerlendirmelerle sahneye çıkarıyoruz. Tiyatro adamlarımız sahne tecrübelerini yalnız bırakan rejiler yapıyor. Yazarı ve eserini dram tarihi ve anlayışı içinde oturması gereken yere oturtmadan yapılan rejî çalışmaları hep kısır kalıya mahkûm. Yalnız sahne görgüsünün yettiği eserlerle başarı şansı oluyor; fakat öteki bilgileri gerektiren eserlerde başarısızlık kaçınılmaz hâle geliyor. «Lysistrata» bütünüyle darmadağınlık ifade ediyordu. Çok daha başarılı olan «Altı Şahıs Yazarını Arıyor» da da ancak zaman zaman Pirandello ile karşılaşılırdık Oyunun eksen karakteri olan Üvey Kız'da Elvan Özak çok çaba gösteriyor. Fakat bu çaba, hiç de Pirandello'ya uygun olmayan bir oyun kişisi yaratma sonucu veriyordu. Üvey Kız, kâh isterik kâh kahalar atıyor kâh katıla katıla ağlıyordu. Çünkü teessürün de, alayın da en etkili anlatımının bu olacağı öğretilmişti kendisine. Ve ilk bakışta da çok etkili, çok başarılı bir kompozisyon ancak böylesine yapılır gibi geliyordu. Üstelik böyle bir kompozisyonun, Baba'yı oynayan Sönmez Atasoy'un çok ölçülü yorumuyla ne denli aykırı olduğu, çatıştığı gözden kaçırılıyordu. Şüphesiz Atasoy'un Baba, Arsen Göze'nin Anne ve Alev Sezer'in Oğul kompozisyonları çok daha doğru yorum çizgisinde kalıyordu.

Benim burada yapmak istediğim, Konservatuvar Tiyatro Bölümünün oyunlarını eleştirmek değil. Asıl önemli gözüken nokta Konservatuvar'ın bugün içinde bulunduğu durumu belirtmek. Konservatuvar bir süredir, Devlet Tiyatrosu için güvenilir bir kaynak olmaktan çıkmış gözüküyor. Konservatuvara giren gençler, onbeş-yirmi yıl önceki ağabeylerinden daha az yetenekli olduklarından değil bu. Fakat artık bu kurum ciddi ve güvenilir bir eğitim yuvası olma niteliğini kaybettiğinden. Kurum'un başına E-